

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 6/2016

Prezidentské volby v USA a obchodní politika Clintonové a Trumpa

—
Květen 2016

Prezidentské volby v USA a obchodní politika Clintonové a Trumpa

—

Jakub El-Ahmadieh, Kryštof Kruliš

Květen 2016

Tento briefing paper byl připraven v rámci projektu „Evropské obědy: Zvyšování povědomí českých médií o EU“ pro setkání s Shermanem E. Katzem z amerického Centre for the Study of the Presidency and Congress.

Friedrich Naumann
STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

© 2016 Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). Všechna práva vyhrazena.
Názory vyjádřené v textu nejsou oficiálním stanoviskem vydavatele.

Prezidentské volby v USA

Dvě hlavní americké politické strany, Demokraté a Republikáni, se od počátku tohoto roku chystají na prezidentský souboj o Bílý dům, který se uskuteční 8. listopadu 2016. Proces výběru stranického kandidáta vyvrcholí v červenci celonárodními nominačními sjezdy obou stran (National Conventions). Stranická hlasování v jednotlivých státech (primárky) končí 7. června (v případě Republikánů) a 20. června (v případě Demokratů).

Primárky

Aktuální proces výběru stranických kandidátů byl silně polarizovaný, což souvisí i s bezprecedentním úspěchem výrazných kritiků současného politického systému v USA, kandidátů Donalda Trumpa (R) a Bernieho Sanderse (D). Zatímco Trump republikánskou nominaci zřejmě získá, Sanders doplácí na rigidnější volební systém Demokratické strany, který vyšším podílem tzv. superdelegátů (tedy delegátů z řad stranického establishmentu) umožňuje korigovat neočekávané volební výsledky. U Republikánů je vliv těchto delegátů výrazně omezenější.

Počty stranických delegátů 7

	Celkem delegátů	Volení delegáti	Superdelegáti	Delegáti ke zvolení
Demokraté	4.766	4.051	715	2.383
Republikáni	2.472	2.363	109	1.237

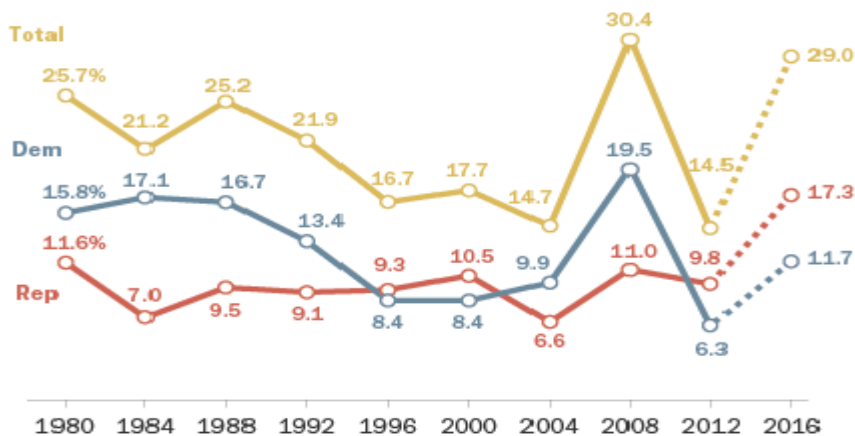
Zdroj: *Who's Winning the Presidential Delegate Count?* Bloomberg Politics, 10. 5. 2015

Elektorát

Letošní primárky jsou potenciálně významné také tím, že oproti minulému volebnímu období lze zaznamenat výrazný nárůst volební účasti. Ačkoliv se prozatím jedná pouze o predikce stanovené podle volební účasti v dosud proběhlých hlasováních, je již nyní zřejmé, že letošní primárky budou patřit k hlasování s jednou z největších volebních účastí v historii.

Volební účast v primárkách 1980 – 2016

Zdroj: *So far, turnout in this year's primaries rivals 2008 record.* Pew Research Center, 8. 3. 2016

Od konce druhé světové války se volební účast v prezidentských volbách pohybuje mezi 50 a 60 %. V roce 2012 hlasovalo 54,9 % oprávněných voličů. Podle rozsáhlého průzkumu učiněného společností Pew Research Center v roce 2015 roste ve společnosti podíl nezávislých voličů (39 %). Naopak voličů, kteří se identifikují jako Republikáni nebo Demokráté (23 % respektive 32 %), ubývá.¹ V roce 2016 je v USA evidováno celkem 215 milionů voličů, z toho je zhruba 146 milionů voličů registrovaných. Registrace je podmínkou pro hlasování ve volbách.

Výběr viceprezidentského kandidáta

Na celonárodním nominačním sjezdu nebudou delegáti vybírat jen budoucího uchazeče o prezidentské křeslo, ale také jeho zástupce do úřadu viceprezidenta. Vzhledem k vyrovnanosti primárek a tomu, že žádný kandidát nemá v tuto chvíli matematickou jistotu nominace, nikdo svého potenciálního viceprezidenta doposud neoznámil. Na straně Demokratů se úvahy médií a komentátorů točí například kolem senátorů Corryho Brookra, Elizabeth Warrenová nebo Tima Kaina. Divočejší spekulace pak obsahují například současného viceprezidenta Bidena nebo exprezidenta Billa Clintona.

Na republikánské straně se jako nejpravděpodobnější jeví kandidatura Donalda Trumpa, u kterého lze ale vzhledem k jeho nevyzpytatelnosti odhadovat potenciální viceprezidenty jen stěží. Lze se domnívat, že se Trump bude snažit umlčet opozici uvnitř strany, a proto si vybere někoho, kdo mu zajistí širší podporu republikánskému mainstreamu. V tomto kontextu se

¹ *Deep Dive Into Party Affiliation: Sharp Differences by Race, Gender, Generation, Education.* Pew Research Center, 7. 4. 2015. Dostupné: <http://www.people-press.org/2015/04/07/a-deep-dive-into-party-affiliation/>

spekuluje zejména o Trumpových soupeřích z primárek Chrise Christiem nebo Miku Huckabeem. Do hledáčku médií se v souvislosti s Trumpem dostal také populární bývalý starosta New Yorku Rudy Giuliani.

Celonárodní nominační sjezd (National Convention)

Smyslem nominačních sjezdů není jen samotný výběr kandidáta, o kterém je většinou v době konání sjezdu stejně již rozhodnuto, ale zejména prezentace jednoty strany a její semknutí před nadcházejícími volbami. Republikánský sjezd proběhne v termínu 18.–21. července v Clevelandu v Ohiu. Demokraté se sejdou 25.–28. července ve Philadelphii v Pensylvánii. Podle stranických údajů se na obou sjezdech očekává návštěvnost přes 50.000 osob, přičemž je připraveno více než 15.000 novinářských akreditací.

Volení delegáti mají povinnost hlasovat pro toho kandidáta, za nějž byli zvoleni, a to minimálně v prvním kole volby. Pokud v prvním kole nezíská žádný kandidát nadpoloviční většinu hlasů, následují další kola volby, ve kterých velká část delegátů (v závislosti na pravidlech domovského státu) není povinna hlasovat pro „svého“ kandidáta.

Financování prezidentských kampaní

Od rozhodnutí amerického Nejvyššího soudu v případě Citizens United se zásadně proměnila struktura a forma financování volebních kampaní.² Rozhodnutí Citizens United umožnilo korporacím a jednotlivcům utratit neomezené množství finančních prostředků v rámci volebních kampaní, což vedlo zejména v prezidentské volbě v roce 2012 k astronomickému navýšení utracených a vydělaných finančních prostředků. V roce 2012 získali oba prezidentští kandidáti Barack Obama a Mitt Romney cca 1,2 miliard USD. Obama utratil 1,1 miliard USD, zatímco Romney „pouze“ 928 milionů USD. V kampani v roce 2008 Obama získal přibližně 750 milionů USD a jeho protivník McCain necelých 400 milionů USD.

V primárkách 2016 doposud nejvíce finančních zdrojů získala Clintonová, celkem asi 256 milionů USD, její oponent Bernie Sanders vydělal 182 milionů USD. Zajímavou ukázkou efektivní kampaně je Donald Trump, kterému stačilo získat 50 milionů USD, zatímco jeho hlavní soupeř Ted Cruz získal 80 milionů USD. Velké rozdíly mezi penězi získanými u Republikánů a Demokratů jsou způsobeny primárně tím, že zatímco mezi Demokraty se reálné soupeření o nominaci odehrávalo po celou dobu primárek pouze mezi dvěma kandidáty, Republikáni měli kandidátů více, z čehož vyplynulo také menší množství peněz pro jednotlivé kampaně.

² *Citizens United v. Federal Election Commission*, No. 08-205, 588 U.S. 310, 2010.

Zatímco Donald Trump dosud financoval většinu svých výdajů z vlastních zdrojů, Clintonová je závislá na velkých dárcích (hlavně subjekty spojené s Wall Streetem) a Bernie Sanders získal téměř dvě třetiny ze svých 182 milionů USD od jednotlivců s příspěvkem menším než 200 USD.³

Obchodní politika Clintonové a Trumpa

Obchodní politika se stala jedním z ústředních témat předvolebního klání. Kandidáti se vymezují nejen vůči obchodním dohodám, které USA již v minulosti uzavřely (zejména NAFTA) a těm, jejichž ratifikační proces v USA teprve čeká na dokončení (TPP), ale i o obchodních vztazích k Číně, se kterou se obchodní vztahy s USA dosud řídí pouze režimem WTO. Stranou zájmu poněkud zůstává dohoda TTIP s EU. Z pohledu USA nejde primárně o dohodu, která by měla v USA ohrozit pracovní místa a nadto jde stále pouze o probíhající jednání, bez možnosti vyjádřit se ke konkrétnímu výsledku.

Hillary Clintonová

V dosavadním průběhu primárek se dosud stavěla mírně kriticky i k dosavadním obchodním dohodám USA, zejména s ohledem na to srovnat alespoň z části krok s výraznou kritikou, která zaznívala od jejího soupeře o demokratickou kandidátku Bernarda Sanderse. V zájmu zachování hodnověrnosti však byl její manévrovací prostor omezenější než u ostatních kandidátů. Dohodu NAFTA podepsal v roce 1993 její manžel prezident Bill Clinton. Jednání o Transpacifickém partnerství (TPP) byla zahájena v roce 2010, tedy v době, kdy zastávala funkci ministryně zahraničí v administrativě Baracka Obamy a v řadě svých výroků se za vyjednávání významně postavila. Vyjednanou dohodu TPP označila za „zlatý standard“ v mezinárodním obchodě.⁴ Funkci ministryně zahraničí opustila v únoru 2013. To jí následně umožnilo distancovat se v kampani od výsledku jednání o dohodě TPP a po jejím zveřejnění se prohlásit za odpůrce uzavřené (a dosud neratifikované) dohody z důvodů, že nepřinese střední třídě Američanů vyšší mzdy ani více pracovních příležitostí.

Případy, kdy se společnosti z USA fúzíjí se zahraničními společnostmi za účelem snížení své daňové zátěže, navrhuje Clintonová řešit zavedením vysoké sankční daně uvalené na odcházející společnosti. Výtěžek této daně slíbila utratit na podporu nových pracovních míst ve výrobním sektoru na území USA.

³ 2016 Presidential Race. Opensecrets.org, 10. 5. 2016. Dostupné: <http://www.opensecrets.org/pres16/>

⁴ Projev Hillary Clintonové v Austrálii, 12. 11. 2012. Dostupné: <http://www.state.gov/secretary/20092013clinton/rm/2012/11/200565.htm>.

Briefing Paper 6/2016

Prezidentské volby v USA a obchodní politika Clintonové a Trumpa

Květen 2016

V listopadu 2015 americká farmaceutická společnost Pfizer oznámila plánovanou fúzi s výrobcem léčiv Allergan sídlícím v Irsku. Výsledkem by byla celosvětově největší fúze ve farmaceutickém sektoru. Součástí transakce mělo být i přeložení korporátního ústředí Pfizer do Irska.

Irská korporátní daň 18 % by oproti dani v USA 25 % nově vzniklé společnosti ušetřila na daních každoročně přibližně 1 miliardu USD (z celkové korporátní daně ve výši 3,1 miliardy USD, kterou Pfizer zaplatil v USA v roce 2014).

V dubnu 2016 společnosti oznámily, že pod tlakem kroků, které vůči nim uplatnilo ministerstvo financí USA, po vzájemné dohodě snahu o fúzi ukončují. Krok administrativy USA byl přitom ze strany CEO společnosti Allergan označen za „neamerickou“ změnu pravidel v průběhu hry. Pfizer měl dle informací CNBC za ukončení fúze zaplatit Allerganu smluvní pokutu ve výši 400 milionů USD.

Zdroj: Guardian 7. 12. 2015, prohlášení Pfizer.com ze dne 6. 4. 2016 a CNBC 6. 4. 2016

Donald Trump

Donald Trump sám uvádí, že věří ve volný obchod, ale že je zásadním kritikem většiny obchodních dohod, které USA dosud uzavřely. V centru kritiky se objevuje zejména dohoda NAFTA, kterou označil za „totální katastrofu“, zejména pak s ohledem na přesun výroby z USA do Mexika. Odkazuje přitom často na nedávno oznámený přesun části výroby automobilky Ford.

Automobilka Ford v červenci 2015 oznámila, že počínaje rokem 2018 přesune výrobu malých vozů nové generace značek Focus a C-Max ze stávající továrny ve státě Michigan do zahraničí. V dubnu 2016 Ford oznámil, že výroba bude přesunuta do nově vybudované továrny v Mexiku za 1,6 miliardy USD. Paradoxem je, že podle automobilky je jedním z důvodů i skutečnost, že Mexiko má obchodní dohody s řadou ekonomických celků, a to nejen NAFTA, ale například i dohodu o volném obchodu s EU, s řadou států Latinské Ameriky i Japonskem, což jej staví do výhodné pozice producenta automobilů s přístupem na nejvýznamnější světové trhy. Automobilka Ford si vedle toho cení i nižších nákladů na pracovní sílu a robustní infrastrukturu vhodnou pro export automobilů.

Kromě Fordu v minulosti do automobilového průmyslu v Mexiku investovaly i automobilky General Motors, Honda, Hyundai, Nissan, Mazda, Toyota a Volkswagen.

Ford měl část své výrobní kapacity v Mexiku již od roku 1925. Ford nadále investuje do výroby i na území USA (přes 10 miliard USD od roku 2011).

Zdroj: Detroit Free Press 9. 7. 2015 a 7. 4. 2016.

Briefing Paper 6/2016

Prezidentské volby v USA a obchodní politika Clintonové a Trumpa

Květen 2016

Velmi kriticky se staví i k dojednanému, ale dosud neratifikovanému Transpacifickému partnerství (TPP). Smlouvě vytýká, že neomezuje asijské státy v měnových manipulacích. S ohledem na tuto rétoriku lze očekávat, že obchodní politika Trumpa by se snažila dále maximalizovat výhody z obchodních dohod pro USA, a to případně i za cenu, že USA odejdou od jednacího stolu a dohodu neuzavřou, popřípadě budou usilovat o změnu stávajících dohod. Trump dále navrhuje, že by si USA měly vynutit plnění pravidel mezinárodního obchodu pomocí hrozeb zavedení vysokých cel vůči dovozům ze zemí, které považuje za hlavní viníky ztráty pracovních příležitostí v USA. Na prvním místě je z jeho strany zmiňována Čína, vůči které by hrozil clem případně až ve výši 45 %.

Do roku 2011 Čína uměle oslabovala svou měnu (yuan) za účelem zlevnění svého exportu. Pod mezinárodním tlakem a v důsledku vývoje své ekonomiky postupně od tohoto trendu ustupuje. V roce 2015 a 2016 Čínská lidová banka (PBOC) dokonce opakovaně přistoupila k intervencím v objemu několika set miliard USD k posílení yuanu oproti tržnímu tlaku na jeho oslabení. Cílem bylo omezit odliv kapitálu ze země.

Zdroj: Bloomberg, 18. 8. 2015, Reuters 19. 2. 2016.

Ve vztahu ke společnostem odcházejícím z USA do zahraničí by Trump na rozdíl od Clintonové neuplatňoval zvláštní sankční daň, ale naopak by je chtěl motivovat k tomu, aby v USA zůstaly snížením korporátní daně a zjednodušením regulačního prostředí.

Oba potenciální kandidáti na prezidentský úřad jsou kritiky některých obchodních dohod, které USA v minulosti uzavřely. Shodnou se i na tom, že dohoda TPP, kterou Obamova administrativa dojednala v roce 2015, je pro USA nevýhodná. Přístup Clintonové vzbuzuje otázky zejména s ohledem na konzistentnost jejích názorů ve srovnání s minulostí, zejména pak v době, kdy byla ministryní zahraničních věcí v Obamově administrativě. Naproti tomu Trumpovy postoje stále vykazují známky nedostatečné znalosti základních reálií obchodní politiky, například když se vymezuje i vůči „obchodní dohodě“ s Čínou, se kterou USA mají obchod regulovaný jen pravidly WTO. Trump dále navrhuje mnohem agresivnější ochranu zájmů USA při jednání s obchodními partnery, včetně hrozeb uvalení vysokých cel na dovozy z Číny a dalších zemí. Domácí firmy by Trump v USA udržel zlepšením podmínek pro jejich podnikání. Clintonová by se naproti tomu spíše zaměřila na sankcionování těch firem, které se rozhodnou z USA odejít.

Briefing Paper 6/2016

Prezidentské volby v USA a obchodní politika Clintonové a Trumpa

Květen 2016

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám doma i v zahraničí a dlouholeté historii je AMO vnímána jako čelní nezávislá instituce svého druhu v České republice.

K dosažení svých cílů AMO:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM AMO

Výzkumné centrum AMO je předním českým think-tankem, který není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskuzi. Hlavním cílem Výzkumného centra je systematické sledování, analýza a komentování mezinárodního dění se zvláštním zaměřením na českou zahraniční politiku.

Výzkumné centrum bylo založeno v říjnu 2003 jako analytický útvar AMO se zaměřením na mezinárodní vztahy a zahraniční, bezpečnostní a obrannou politiku. Jeho jádrem je [tým analytiků](#), jejichž prostřednictvím nabízí odbornou expertizu v hlavních problémech světových regionů a klíčových otázkách současné mezinárodní politiky. Výzkumné centrum zpracovává [vlastní odborné studie](#), analytici poskytují [komentáře](#) k aktuálnímu dění prostřednictvím médií. Dedikovanou platformou pro hodnocení mezinárodní politiky je [blog AMO](#).

www.amo.cz

